

Vaikuttavuusajattelusta kohti hyvinvointitaloutta 11.4.2023, Yhteenveto

”Yhteiskunnan sosiaalisen ladun arviointi, hyvinvoinnin vahvistaminen ja kustannukset” Sola-hankkeen päätoimijat, Keski-Suomen hyvinvointialue, Sosped keskus ja UEF:n Vaikuttavuuden talo järjestivät 11.4.-12.4.2023 tapahtumasarjan.

Kaksiosaisen tapahtumasarjan kautta on ollut tarkoitus vahvistaa hyvinvointitalouden osaamista sekä herättää kiinnostusta hyvinvointitalouden ajattelua kohtaan. Tapahtuman aikana vastataan monipuolisesti kysymykseen ”Miten voimme uskottavasti tehdä hyvinvointia edistäviä, ennaltaehkäiseviä ja taloudellisesti kestäviä päätöksiä?” London School of Economics, Oxfordin yliopiston Government Outcome lab, Spankki, MeSäitiö ja eri ministeriöiden edustajat tulevat yhteen puhumaan vaikuttavuudesta, hyvinvoinnista ja taloudesta. Maksutta ja hybridisti.

Ensimmäisen (11.4. klo 12-16) suomenkielisen tilaisuuden tavoitteena on ollut vahvistaa yleistietoisuutta hyvinvointitalous-ajatteluun liittyen, esitellä käytännön ratkaisuja hyvinvointitalous-ajattelun vahvistamiseksi sekä edistää hyvinvointitalous-ajatteluun liittyvää kansallista yhteistyötä.

Livetilaisuus on pidetty Työ 2.0. Lab:n tiloissa, osoitteessa Yliopistonkatu 5, 3. krs., Helsinki. Etätilaisuus: linkki(Teams) on lähetetty ilmoittautujille. Toteutus: Hybridi (STM:n & Keski-Suomen hyvinvointialueen koordinoiva Teams)

Ohjelma

- 1. Tervetulo keskustelu 12.00-12.20**
Muutoksen mahdollisuus vaikuttavuuden ja näkökulmasta: sote-uudistus ja uusi hallituskausi STM:n Andreas Blanco Sequeiros & VNK:n Eeva Furman keskustelevat aiheesta
- 2. Vaikuttavuus, talous ja hyvinvointitalous – 12.20-12.50 perustan luominen**
 - Mistä puhumme, kun puhumme
 - o Käsitteet (vaikuttavuus, hyvinvointitalous, vaikuttavuussijoittaminen) Tomi Mäki-Opas luo perustan käsitteistöön

Vaikuttavuusajattelusta kohti hyvinvointitaloutta, 11.4.2023 ohjelma 2/2

3. Vaikuttavuudesta kohti hyvinvointitaloutta (dialogi) 12.50-13.20

- a. VM:n budjettineuvos: Riitta Aejmelaesus
- b. Kansallinen vaikuttavuus verkosto Riikka Ovaskainen

Tauko 13.20-13.30

4. Vaikuttavuus ja kumppanuudet 13.20-13.40

Nina Peränen, Keski-Suomen hyvinvointialue Hyvaks

5. SOLA-laskentatyökalu 13.40-14.00

- Miikka Vuorinen, Sosped Center ja Andra Aldea-Löppönen, Hyvaks

6. Sosiaalinen vaikuttavuussijoittaminen ja ilmiöpohjainen budjetointi? 14.10-14.35

Mitä olemme oppineet ja mitä haluaisimme nähdä? Jani Kempas, S-Pankki

7. Kanavien esittely ja puskuri 14.35-14.40

8. Tauko 14.40-14.50

9. Kanavatyöskentely 14.50-15.30

K1: Vaikuttavuuden vahvistaminen teknologian avulla

Alustaja Hanna Hauta-Aho, Sociala Oy

Fasilitaattori: Andra Aldea-Löppönen

K2: Ilmiöiden tunnistaminen ja data?

Alustaja Lina-Lotta Lahdenkauppi, MeSäätiö

Fasilitaattori: Miikka Vuorinen

K3: Mikä estää vaikuttavia innovaatioita kasvamasta

Alustaja Walter Ry/ Social Impact Finland

Fasilitaattori: Tomi Mäki-Opas

10. Päätöskeskustelu 15.30-16.00

Tervetulokeskustelu

Eeva Furman Kestävän kehityksen toimikunta pääsihteeri

Mistä kestävyys rakentuu ja mistä se rakentuu tulevaisuudessa?

Muutetaan suomalaista yhteiskuntaa kestävyysmurroksen kautta. Miten luodaan tulevaisuutta, mikä ei ole talouskeskeinen vaan tasapainoisesti huomioon muut kestävyiden ulottuvuudet, kuten mm. sosiaalisuus ja ekologisuus. Toimikunnan strategiassa: isompia systeemiä kokonaisuuksia kestävä kulutus, sivistys, kestävät elintavat, energia, ruokatalous jne. Vesi, metsät ja maan hallinta mukaan lukien. Terveys, hyvinvointi ja osallisuus myös huomioituna.

Andreas Blanco Sequeiros STM ohjaustason johtaja

Määrittelyä: Viitekehys hyvinvointitalouteen – Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksen suunnasta. Ministeriössä tämä on tärkeä kokonaisuus, jossa pohditaan, miten hyvinvointitalous ilmenee kansallisessa ohjauksessa; mahdollistamalla vaikuttavaa kansallista ohjausta, hyvinvointialueiden huomioimista sote:n vaikuttavuuden osalta ja sen toteutuminen riippumatonta hallituspohjasta ja -ohjelmasta. Vaikuttavuus, vaikuttavuusperustainen ohjaus ja hyvinvointitalous ovat osa tulevaisuuden toimivaa julkista sote-huoltoa. Sote-kansallinen ohjaus on edelleen rakentumassa.

Hyvinvointitalouden näkyväksi tekeminen sote-ohjauksessa on tärkeää. Talouden kestävyydellä tai talouskasvulla on ajateltu, että sillä luodaan hyvinvointia. Siihen tarvitaan kuitenkin paljon muutakin, kuten yllä mainittiin. Tämä on tuonut ihmiset yhteen ja ei eri ministeriösiiloissa vaan ministeriöiden ja hallitusten kesken.

Keskustelusta poimittua:

- Hyvinvointi olisi hyvä nähdä laaja-alaisena kaikkien ministeriöiden toimialaan kytkeytyvänä. Miten tuetaan ja kannustetaan hyvinvointitaloudessa kuntia, jotka tekevät ennaltaehkäiseviä toimia laajasti monella eri sektorilla? Hyvinvointialueella tehdään pääasiassa kuitenkin korjaavia toimia.
- Palvelujen painopisteen siirtäminen ja (ennalta)ehkäisevien toimien vahvistaminen vaatii määrätietoista johtamista. Tilanteessa, jossa resurssit ovat niukat, kompastutaan siihen "perinteiseen"; korjataan, kun ei ole aikaa/resursseja/mahdollisuuksia muuhun. Tämä jättää huomiotta ehkäisevän työn ja hyte-työn mahdollisuudet. Sen vuoksi myös vaikuttavuusnäyttö esim. juuri hv-talouden näkökulmasta on äärimmäisen tärkeitä.
- Päijät-Hämeessä tehtiin kohdennettu hv-kysely, tässä siihen liittyviä raportteja, jos niistä olisi jotakin apua haavoittuvassa asemassa olevien huomioimiseen.

- Tuula Carroll: Haavoittuvassa asemassa olevien hyvinvointi ja osallisuus – yhteys työkyvyn tuen palveluihin (thl.fi) tästä on tulossa raportti tämän kevään aikana.
- Minna Pirinen & Elisa Falck käytantotutkimusraportti-minna-pirinen-ja-elisa-falck.pdf (paijat-sote.fi)

Prosessien pitää siis olla läpileikkaava eri ministeriöiden kesken. OPM mukana myös. HVA:lla ei tehdä pelkästään korjaavia toimia, mutta yhteistyössä kuntien kanssa laajaa hyvinvoinnin edistämistä. Miten kuntia tuetaan hyvinvointitaloudessa kuntia? Ehkäisyyn satsaaminen kannattaa. Miten ekologinen kestävyys tukee tätä toimintaa? Paradigman muutoksen haasteet ovat ymmärrettäviä. HVA autonomia ei ole enää yhtä kuin kuntien autonomia oli.

Yli sektorirajojen menevä hyvinvointitietojen keruu tarpeellista. Viisi kestävyystasetta ja niihin liitetään 10-15 teemaa, missä tietojenkeruu avainasemassa. Kestävyyspaneeli ja datahuone on jo korona-aikana perustettu. Data pysyy ministeriöissä, mutta on jatkossa kaikkien käytössä. VM, SM ja STM ovat alkaneet sorvaamaan yhteistä tietopohjaa, joka palvelee kansallista ja alueellista (hyvinvointialueiden) ohjausta. Sosiaali- ja terveydenhuoltolain ja lainsäädännön yhtenevyys täytyy tukea toimintaa.

Vaikuttavuus, talous ja hyvinvointitalous –perustan luominen

Tomi Mäki-Opas, UEFin Vaikuttavuuden talo tutkimusjohtaja

Pääkäsitteet: vaikuttavuus, sosiaalinen laatu, hyvinvointitalous ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Vaikuttavuuden jaloste – vaikuttavuussijoittaminen, SIB ja hyvinvointitalous.

Vaikuttavuus-käsite on avattu myös kustannusten näkökulmasta. Sosiaalinen laatu huomioi sosiaalisen valtaistumisen, sosioekonomisen turvallisuuden, sosiaalisen osallisuuden ja yhteiskunnan eheyden ilmiöitä ja niiden vuorovaikutusta prosessien tasolla, osana yhteiskunnallisesta sosiaalisen laadun viitekehyksestä, yhteiskunnallisia pääomia käyttäen ja asukkaiden elämänlaatua parantaen ja ylläpitäen. Vaikuttavuusinvestointi tarkoittaa mm. että maksetaan aikaansaadusta vaikuttavuudesta. Sosiaalisen laadun viitekehyksen kautta on mahdollisuus kuvata ja ehdottaa vaikuttavuustavoitteita.

Kokonaisvaltainen hyvinvointi sisältää fyysisen toimintakyvyn, psyykkisen hyvinvoinnin, sosiaalisen hyvinvoinnin sekä elinympäristön ulottuvuudet. Sosiaalisen laadun viitekehys toteuttaa hyvinvointitaloudellista ajattelutapaa ohjaamalla investoimaan keskeisiin hyvän elämän edellytyksiin ja hyvinvoinnin mahdollisuuksiin. Viitekehys huomioi taustalla olevat yhteiset arvot: **tasa-arvo, vapaus, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus**. Sosiaalisen laadun raamit tarjoavat työvälineet **vaikuttavuusinvestoimisen vaikuttavuustavoitteiden asettamiseen ja arvioimiseen**

Vaikuttavuudesta kohti hyvinvointitaloutta

Riitta Aejmelaus Valtiovarainministeriön budjettineuvos

Miten voisimme parhaiten yhdistää tilat, hankinnat ja palvelujärjestelmä -- kokonaisuus mikä eniten tuottaisi hyvinvointia ja terveyttä? Tavoitteena on, että saadaan vaikuttavuussijoittamista Suomeen lisää. Etupainotteinen investointi, jonka takaisin maksu vie vuosia. Mekanismit, jotka tuo ihmiset saman asian äärelle.

Suomi on aika pieni markkina. Näihin on ollut vaikea saada rahoitusta. Tavoitteenasetannat tarkempia yksityisissä rahoituksissa. Potentiali ja hyöty ovat eri asioita. Todelliseen hyötyyn matka on pitkä ja haasteellinen.

Vaikuttavuus ja kumppanuudet

Nina Peränen, Keski-Suomen hyvinvointialue, Hyvinvointi ja kumppanuudet palvelualueen palvelujohtaja

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategia hyväksyttiin aluevaltuustossa 2022. Vuoden 2023 aikana laaditaan menestystekijöiden (ihmislähtöiset palvelut, asukkaat, uudistuminen, tieto- ja digitalisaatio, henkilöstö ja kumppanuudet) kautta strategian toimeenpano-ohjelmaa vuosille 2023-2025. Vuosittain talousarvioon sidotaan lyhyemmän aikavälin tavoitteet ja niitä arvioivat mittarit. Hyvinvointialueen visio ”keskisuomalaisten kokemus hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta on maan kärkeä” ulottuu vuoteen 2030 saakka.

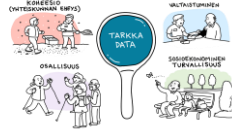
Hyvinvointi ja kumppanuudet -palvelualue vastaa sekä asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä että kumppanuuksista. Strateginen työ sisältää mm. hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelman laadinnan alaohjelmineen sekä osallisuusohjelman toimeenpanon. Väestön hyvinvoinnin seuranta ja toimenpiteiden arviointi on keskeinen tehtävä yhdessä tietojohdamisen palvelualueen sekä Sola-hankkeen kanssa.

Sola-laskentatyökalu

Andra Aldea-Löppönen, Keski-Suomen hyvinvointialue, Hyvinvointi ja kumppanuudet palvelualue, Sola-hankkeen projektipäällikkö

Miikka Vuorinen, Sosped keskus, arviointipäällikkö

Andra Aldea-Löppönen ja Miikka Vuorinen ovat esittäneet Sola-työkalua, joka on kehittymässä Sola-hankkeen osana. Projektipäällikkö alusti esitystä antamalla tietoa Sola-hankkeen toiminnasta ajalle 2022–2024, metodologian tieteelliset taustat sekä selittämässä Sola-/työkaluun mahdollisuutta ilmiöiden arvottamisen ja toimenpiteiden arvioinnissa sosiaalisen laadun ulottuvuuksien yhteydessä. Sosped keskuksen arviointipäällikkö on tarkentanut Sola-työkalun toiminnosta esittämällä sekä konkreettiset esimerkit että laskentatyökalun ominaisuudet. Sentimentti datan hyödyntäminen oli esitetty mm. epäluottamuksen aiheuttavat kustannukset keissin avulla.. Pääindikaattoreiden osavaikutusten toiminta on avattu kuvamaalla 20-50 vaikutusketjujen rakentamislogiikka. Esimerkiksi osavaikutukset kuvaavat erilaisia kohderyhmän, läheisten tai yhteisön koskevia vaikutuksia. Räätelöinnin mahdollisuus ja tulevat suunnitelmat on kuvattu myös (ks. esitys).

Sosiaalinen vaikuttavuussijoittaminen ja ilmiöpohjainen budjetointi

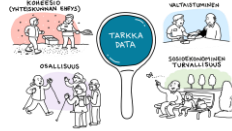
Jani Kempas S-pankki

FIM, joka kuuluu S-Pankin varallisuudenhoitoon, kerää sijoituksia pääomasijoitusrahastoon, jonka varat käytetään Lapset SIB -hankkeeseen. Kyse on vaikuttavuussijoittamisen periaatteita noudattavasta hankkeesta, jossa kunnat, sijoittajat, järjestöt ja yritykset yhdistävät voimansa lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin tueksi. Tämän avulla pyritään löytämään uudenlaisia ratkaisuja lasten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. SIB hankkeessa rahoitetaan lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevien toimintamallien ja hyvinvointia edistävien toimenpiteiden kehittämistä. Kehitetyt toimenpiteet tuottavat säästöjä kunnille lastensuojelusta ja syrjäytymisestä syntyneistä kustannuksista ja tulonmenetyksistä. Syntyneet kustannussäästöt jaetaan kunnan ja rahaston sijoittajien kesken. Tavoitteena on luoda uudenlaista yhteistyötä. Rahasto siis sijoittaa julkisen toimijan kanssa tulosperusteisiin rahoitussopimuksiin – rahasto maksaa palvelukokonaisuuden tuottamisen kustannukset. Tärkeää on, että olemassa oleva haaste ja sen tuottamat kustannukset ovat tiedossa. Rahaston tuotto on positiivinen, kun saavutettu vaikuttavuus ja ja vaikuttavuudesta saadut tulospalkkiot ovat suuremmat kuin palvelukokonaisuuden kustannus. Tavoitteena on saada aikaan vaikuttavuutta ja sijoittajille kohtuullinen tuotto.

Työryhmien sisällölliset yhteenvedot:

K1 Hanna Hauta: Vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi, kun puhutaan matalan kynnyksen neuvontapalveluista. Palvelut tulee tarjota anonymisti, miten niitä voidaan yksittäisen asiakkaan arjessa mitata? Miten palvelumallia voitaisiin levittää muihin hyvinvointialueisiin? Petri Sipilä: Kotitorin alustalla mukana. Suuri tulos mitä alueella tehnyt. Miten monistetaan koko Pirkanmaalle mutta laajemmin muihinkin hva:lle? Vaikuttavuusluvut tosi hyvät. Perusdata mitä voitaisiin hyödyntää pitkän aikavälillä?

K2. Liisa Lotta Lahdenkauppi: Ilmiöiden tunnistaminen ja data. MeSäätiön oma työkalu eri kohtaamisissa. Pitää olla anonymia palveluja vs. anonymiteetin eetos - se että voidaan kysyä dataa - annetaan mahdollisuus kertoa omista hyvinvointitiedoista. Ihmiset haluavat kertoa perhetautoistaan ja hyvinvoinnistaan. On tärkeää, että on kaikille avoimia palveluja. Ilmiöiden tunnistaminen datasta on mahdotonta, jos ei voida systemaattisesti kerätä. Pitää olla kunnan työkalut siihen, ei pelkkä excel. Data pitää hyödyntää arjessa. Vaikutusarviointia ei tehdä sen vuoksi, että kirjataan vuosittain kertomuksessa. Pitää tunnistaa ne arjen toimet, millä kohdataan ja tunnistetaan kohderyhmät hyvin.

K3. Ar Ewwaraye: Mikä estää vaikuttavia innovaatioita kasvamasta. Innovaatiotoimijat - on kolme asiaa mitkä estävät kasvua: 1) vaikuttavuusmalli ja kustannusvaikuttavuusmalli - mitä ollaan tekemässä ja mihin useampaan asiaan? 2) kasvuosaaminen - growout - ollaan tällaisia soteoimijoita, ei ole kunnianhimoa kasvattaa eli vaatimattomia. Viestintää enemmän! 3) Pienillä toimijoilla (järjestöillä) sosiaalinen pääoma eli ei vain valittu joukko, joka pääsee toimintaan vaan mitkä ovat ne keinot, jotka laittavat rahan liikkeelle. Esim. sosiaalinen pääoma. Jos joku keksii baarissa hyvän idean niin miten se saadaan kasvatettua käytäntöön?

Minimitaso: kesäkuussa jatkotilaisuus: ne tahot, joita nämä teemat kiinnostavat - kunnat mukaan niin miten vahvistetaan innovaatiolähtöistä keskustelua ja vaikuttavuushankinnan kulttuuria.

THL sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskukselle 7.11. sosiaalisten innovaatioiden päivä. Innokylästä löytyy tietoa lisää, muutamia järjestöjä mukana. Tarvetta on yhteiselle verkostolle. [Etusivu - Satakunta Testbed](#) --> Kari Heinonen

Yhteenvedon laatija Susanna Mutanen

Sola-koulutus. Yhteiskunnan vaikuttavuuden arviointi (Measuring and evaluating social impact) -verkkokurssin kuvaus

Sosiaalisen laadun viitekehysten perusajatuksena on se, että mitä parempi yhteiskunnan sosiaalinen laatu sitä parempi on siellä asuvien ihmisten hyvinvointi. Taustalla on vahva oletus hyvän yhteiskunnan arvoista: tasa-arvo, vapaus, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus. Sosiaalinen laatu kuvaa yksinkertaisesti niitä hyvinvoinnin kannalta keskeisiä prosesseja, jotka tuottavat ihmisille hyvinvointia yhdenvertaisesti ja kestävästi. Verkkokurssilla:

1. Esittelemme sosiaalisen laadun viitekehukseen ja keskeiset prosessit, joilla voidaan edistää kestävästä hyvinvointia.
2. Kuvaamme sosiaalisen laadun viitekehukseen ja tutkimustietoon perustuva laskentatyökalun
3. Ohjaamme laskentatyökalun soveltamista erilaisten hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden ja politiikkojen säästöpotentiaalin arvioimisessa sekä
4. Ohjeistamme kuinka työkalua voi käyttää näyttöön perustuvan päätöksenteon tukena.

Kurssi aukeaa syksyllä 2023 kaikille avoimena ja ilmaisena MOOC verkkokurssina Itä-Suomen yliopiston Vaikuttavuuden talon sivuilla.

Lisä tietoa kurssista Tomi Mäki-Opas, UEF, Vaikuttavuuden talon tutkimusjohtaja tomi.maki-opas@uef.fi